

«Ἡ Ῥωμανία
κι ἂν πέρασεν,
ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλο»

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 9ης πρὸς 10ην Ἀπριλίου 1826, Κυριακὴ Βαΐων

Ἡ Ἡρωικὴ Ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου*

Ἡ Ἱστορία μέσα ἀπὸ τὰ μάτια ἑνὸς καλλιτέχνη

τοῦ Δρος Μιχαὴλ Β. Δουλγερίδη,
Δ/ντὴ Συντήρησης καὶ Ἀποκατάστασης
τῶν Ἔργων Τέχνης τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης

Ὁ πίνακας τῆς Ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου, ὅπως τὸν φιλοτέχνησε ὁ Θεόδωρος Βρυζάκης, διαπνέεται ἀπὸ ἐσωτερικὴ ἐκφραστικὴ δύναμη.

Διαπραγματεύεται τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ γεγονός μέσα ἀπὸ τὴν δική του ματιὰ, εἰκονογραφώντας μὴ ἰδεαλιστικὴ σύνθεση, ὅπου ὅλα γίνονται ἓνα ποίημα.

Ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου (1853)

Καλλιτέχνης:

Θεόδωρος Βρυζάκης (1814-1878).

Ἐλαιογραφία ἐπάνω σὲ ὕφασμα.

Διαστάσεις: 1,69 × 1,27 ἐκ.

Συλλογὴ τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης. Ἄρ. Ἔργου 5446.

Η πολυπρόσωπη σύνθεση χωρίζεται σε τρία επίπεδα. Το επάνω τμήμα αποτελεί το ουράνιο, το θείο, όπου εικονίζεται ἔνθρονος ὁ Παντοκράτορας πλαισιούμενος ἀπὸ τὰ Χερουβεὶμ. Το μεσαῖο τμήμα, πὸ εἶναι καὶ τὸ κεντρικὸ θέμα, περιλαμβάνει τὴν σύγκρουση καὶ ἀποθέωση τῶν ἡρώων, ἐνῶ τὸ κάτω μέρος συμβολίζει τὸ καθαρὰ ἐπίγειο.

Τὸ κυρίαρχο θέμα τῆς σύνθεσης εἶναι τὸ σημεῖο ὑπέρβασης τῆς ἀνθρώπινης λογικῆς καὶ ἡ ἀποθέωση τῶν ἀνθρώπων ἡρώων τῆς Ἐλευθερίας. Ὁ ζωγράφος εἰκονίζει τὸ σημεῖο τῆς θέωσης τῶν ἡρώων νὰ διαδραματίζεται ἐπάνω στὴν ξύλινη γέφυρα, πὸ εἶναι τοποθετημένη ἐπάνω στὴν τάφρο καὶ ἐνώνει τὴν πύλη τῆς πόλης μὲ τὴν ἀπέναντι ὄχθη. Μέσα ἀπὸ τὸ μισογκρεμισμένο τεῖχος, μιὰ ομάδα πολεμιστῶν ἀπὸ ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ὁρμᾷ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, κρατώντας τὴν ἐλληνικὴ σημαία.

Στὸ δεξιὸ μέρος τῆς παράστασης εἰκονίζονται οἱ Τούρκοι πὸ ἀνεβαίνουν μὲ κόπο καὶ μόχθο τὴν σκάλα, πὸ εἶναι στηριγμένη στὸ ἐτοιμόρροπο, ἀπὸ τοὺς βομβαρδισμούς, τεῖχος τῆς πόλης γιὰ νὰ ὑψώσουν τὴν τούρκικη σημαία.

Ἡ μάχη ἐκτυλίσσεται μέσα σ' ἓνα σύννεφο καπνοῦ καὶ σκόνης ἀπὸ τὶς ἐκρήξεις τῶν ὄπλων καὶ τὰ ποδοβολητὰ τῶν ἀλόγων.

Κάτω ἀπὸ ἓναν τεράστιο θόλο ἐπάνω στὸν οὐρανὸ παρουσιάζεται ὁ Παντοκράτορας γαλήνιος, μὲ τὰ χέρια ὑψωμένα σὰν μία μεγάλη ἀγκαλιά,

νὰ εὐλογεῖ τοὺς ἀγωνιστές, ἐνῶ ἓνα πλῆθος ἀπὸ ἀγγέλους κρατᾷ δάφνινα στεφάνια καὶ φύλλα φοίνικος γιὰ νὰ τοὺς στεφανώσῃ. Στὴν παράσταση ὁ οὐράνιος χῶρος ἐνώνεται μὲ τὸν γήινο, ὅπου τελεῖται ἡ σύγκρουση. Οἱ ἄγγελοι κατεβαίνουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἀπέχουν ἐλάχιστα ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης. Τὰ ὄπλα καὶ τὰ σπαθιά τῶν πολεμιστῶν λίγο ἀκόμη καὶ θὰ τοὺς ἀγγίξουν.

Τὸ κεντρικὸ θέμα τοῦ πίνακα

Ο κεντρικὸς ἥρωας τῆς παράστασης μεγαλόσωμος, ντυμένος με τὴν πεντακάθαρη, πλουμιστὴ του στολή, ζωσμένος με μαχαίρια καὶ πιστόλες, ἔχει ἀγέρωχο, ἀτρόμητο ὕφος καὶ βλέμμα ἀετοῦ. Τὰ μαλλιά του καὶ ἡ φούντα τοῦ κόκκινου σκούφου του ἀνεμίζουν στὸν νυκτερινὸ ἀέρα. Οἱ κόκκινες περικνημίδες του μᾶς παραπέμπουν στὸν Παλαιολόγο τῆς Κωνσταντινούπολης. Δρασκελᾶ με ἀποφασιστικὸ βῆμα τὸν νεκρὸ συναγωνιστὴ του, κρατώντας στὸ δεξί του χέρι σφιχτὰ τὸ γιαταγάνι, πὺ σκίζει τὸν ἀέρα.

Μὲ τὸ ἀριστερὸ στιβαρὸ χέρι κρατᾶ ψηλὰ τὴν ἀνεμίζουσα γαλανόλευκη σημαία με τὸν γαλάζιο σταυρὸ στὴν μέση, σύμβολο τῶν ιδεῶν, τῆς τιμῆς, τοῦ καθήκοντος, τοῦ ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος. Σὰν οὐράνιο σάβανο κυματίζει ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἐξοδίτες καὶ εἶναι ἔτοιμη νὰ ἀγγίξει τοὺς ἀγγέλους. Ἐπάνω στὸ κοντάρι της λάμπει σὰν μαργαριτάρι ὁ σταυρός, θυμίζοντας τὴν σταυρικὴ πορεία τῆς ὑπέρβασης.

Δίπλα του οἱ ἀγωνιστές, ἄλλοι πυροβολοῦν, ἄλλοι δίνουν τὴν μάχη σῶμα με σῶμα, ἄλλοι πέφτουν νεκροί. Γυναίκες ζωσμένες με ἄρματα μάχονται δίπλα στοὺς ἄνδρες σὰν ἄνδρες, ἄλλες μέσα στὴν μάχη ἀποχαιρετοῦν τοὺς ἄνδρες τους με ἓνα γρήγορο φιλί. "Ολοὶ τους ἔχουν κάτι τὸ ὑπερφυσικό, τὸ θεϊκό. Πρόσωπα φωτεινά, με περιποιημένα τὰ μαλλιά σὰν νὰ πηγαίνουν σὲ λαμπριάτικο γλέντι ἢ στοῦ γάμου τὴν χαρά. Οἱ στολές τους καθαρές, χρυσοκεντημένες, λαμπυρίζουν μέσα στὴν ἀντάρρα τῶν καπνῶν. Εἶναι τὸ πιὸ λαμπερό, τὸ πιὸ φωτεινὸ

σημείο τῆς παράστασης. Ἀνακαλοῦν ἀρχαῖες μνημέες τῶν πολεμιστῶν τοῦ Λεωνίδα ποὺ πρὶν μποῦν στὴν κλαγγή τῆς μάχης πλένονταν καὶ ντύνονταν μὲ ροῦχα καθαρὰ καὶ ἦταν ἔτοιμοι

«... δρόμο νὰ σχίσουν τὰ σπαθιὰ κι' ἐλεύθεροι νὰ μείνουν, ἐκεῖθε μὲ τοὺς ἀδελφούς, ἐδῶθε μὲ τὸ χάρο» (Δ. Σολωμός, «Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι»).

Ὁ ζωγράφος, γιὸς ἀγωνιστῆ καὶ μάρτυρα, δὲν ξεχνᾷ τὴν ἱστορία του. Οἱ ἐξοδίτες τοῦ Μεσολογγίου εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ κάνουν τὴν γήινη ὑπέρβαση, γίνονται ἡμίθεοι, ὄρμποῦν ἐμπρὸς σὰν ἄτρωτοι, μάχονται σὰν ὀλύμπιοι θεοί. Ξυπνοῦν οἱ ἱστορικὲς μνημέες τοῦ καλλιτέχνη ἀπὸ τὴν Ὅμηρου Ἰλιάδα, ὅπου ὁ Δίας πάνω ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο μαζί μὲ τοὺς ἄλλους θεοὺς παρακολουθοῦν καὶ συμμετέχουν στὴν μάχη τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Τρώων. Μοιράζονται τὸ στεφάνι τῆς ἀνδρείας καὶ στοὺς δυό. Ἐπιπλέον καὶ ἡ χριστιανικὴ πίστη τοῦ ζωγράφου ἀποτελεῖ πηγὴ ἔμπνευσης γιὰ τὸν πίνακα, καθὼς ὁ Θεὸς ὡς Δίκαιος Κριτὴς μοιράζει τὴν εὐσπλαχνία Του σ' ὅλους, ἀλλὰ καὶ ἀπονέμει τὸν στέφανο σ' ὅλους τοὺς καλῶς ἀγωνισθέντες.

Ὁ Συμβολισμὸς τῆς γέφυρας

Ἡ ἐπιλογή τοῦ ζωγράφου νὰ παρουσιάσει τοὺς Μεσολογγίτες ποὺ ἐπιχειροῦν τὴν ἐξοδο στὸ μέσον μιᾶς γέφυρας δὲν ἔγινε τυχαία.

Ἡ γέφυρα συγκαταλέγεται στὰ πρῶτα σύμβολα τῶν πρωτόγονων κοινωνιῶν. Ἐθεωρεῖτο βασικὸ θεϊκὸ στοιχεῖο τῆς σύνδεσης ἢ τῆς ἔνωσης τῶν οὐράνιων δυνάμεων μὲ τὴν γῆ. Ἀντιπροσωπεύει τὸν λεπτὸ χωρισμὸ ἀνάμεσα στὰ ἀντίθετα, τὴν ὑπέρβαση τοῦ γήινου στοιχείου καὶ τὴν δύναμη τοῦ πνεύματος ἢ τῆς ψυχῆς. Εἶναι τὸ σύμβολο τοῦ ἱεροφάντη, τῆς ἀνωτερότητας, τῆς θεϊκῆς ἀποστολῆς, τῆς ἐξουσίας τοῦ πνευματικοῦ καὶ γήινου κόσμου.

Συμβόλιζε τὴν διέλευση ἀπὸ ἓνα πεδίο σὲ ἄλλο, γι' αὐτὸ καὶ χρησιμοποιεῖται σχεδὸν σ' ὅλες τὶς ἀπόκρυφες φιλοσοφίες καὶ στὶς μυστικιστικὲς καταστάσεις. Ἀντιπροσωπεύει τοὺς δυὸ κόσμους. Τὸν κόσμον τῶν θνητῶν καὶ τῶν ἀθανάτων, τῶν ἡρώων τῆς μυθολογίας ποὺ πέρασαν στὴν ἀθανασία.

Η θέωση τῶν ἡρώων

Ο Βρυζάκης, μαθητῆς τῆς γερμανικῆς ἱστοριογραφίας καὶ τῶν πολεμικῶν σκηνῶν, ἤξερε νὰ δίνει μὲ ποιητικὸ τρόπο τὴν ὑπέρβαση τῶν Μεσολογγιτῶν. Τοὺς ἀπεικονίζει τὴν στιγμή τοῦ περάσματος στὴν ἀθανασία, τὴν στιγμή τῆς ἀναγνώρισης ὡς ἥρωες. Ἡ σύγκρουση, ἂν καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ἄνιση, ἀποπνέει κάτι τὸ μεταφυσικό, σὰν νὰ ἤθελε νὰ παρουσιάσει τὴν σύγκρουση τῶν δυνάμεων τοῦ φωτὸς μὲ τὶς δυνάμεις τοῦ σκοτόυς. Οἱ ἐξοδίτες λάμπουν ἀπὸ ἓνα ἐσωτερικὸ φῶς. Τοποθετημένοι ἐπάνω στὴν γέφυρα φαντάζουν σὰν νὰ μάχονται στὸν ἀέρα, ἐπάνω στὰ σύννεφα, καὶ δὲν ἀγγίζουν τὴν γῆ. Ἀντιθέτως, οἱ Τοῦρκοι ζωγραφίζονται σὲ γήινους, βαρεῖς, σκούρους τόνους, μὲ ἐλάχιστα φῶτα· εἶναι ὅλοι τοὺς σκυθρωποί, ἄσχημοι.

Μπροστὰ στὴν δύναμη καὶ τὸ φῶς τῶν ἐξοδιτῶν ἀκόμη καὶ τὰ ζῶα τρομάζουν. Ἐνα ἄλογο μὲ τὸν Τοῦρκο καβαλάρη τοῦ σηκώνεται στὰ πίσω πόδια τοῦ καὶ ὁ ἀναβάτης τοῦ ὑψώνει φοβισμένος τὸ σπαθὶ τοῦ. Δίπλα, ἓνας ἄλλος συμπολεμιστῆς τοῦ, καὶ αὐτὸς θαμπωμένος ἀπὸ τὸ φῶς, στρέφει πρὸς τὰ πίσω τὸ κεφάλι τοῦ, ὑψώνει τὸ ἀριστερό του χέρι πρὸς τοὺς ἐξοδίτες σὰν νὰ θέλει νὰ ἀποτρέψει κάτι. Μὲ τὸ δεξιὸ του χέρι κρατᾷ τὸ γιαταγάκι τοῦ, πού ἔρχεται νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸ γιαταγάκι τοῦ φωτὸς σὰν νὰ θέλει νὰ σχηματίσει ἓνα τόξο πού θὰ ἐνώσει καὶ τοὺς δυὸ ἀγωνιστῆς στὴν κοινὴ μοῖρα τοὺς, πού εἶναι ὁ θάνατος, ὑποχρέωση τοῦ ἑνός, λευτεριά καὶ ἀθανασία γιὰ τὸν ἄλλον.

Οἱ δυὸ μάνες

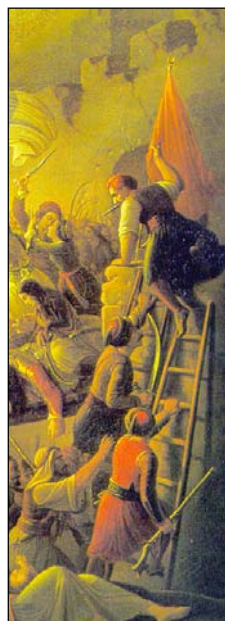
Σὲ πρῶτο πλάνο κάτω ἀπὸ τὴν γέφυρα, σὲ κατακόρυφη γραμμὴ μὲ τὸν Παντοκράτορα, βρίσκονται πεσμένες δυὸ μάνες. Ἡ μία εἶναι πεσμένη μπρούμυτα, μὲ κατακόκκινο ἐπανωφόρι καὶ μὲ τὰ μαῦρα μαλλιά της χυμένα στὸ χῶμα, ἐνῶ μὲ τὸ

δεξί της χέρι ἔχει ἀγκαλιάσει τὸ νεκρὸ μωρὸ της. Τὸ σῶμα της, σὰν μισοφέγγαρο εἶναι στραμμένο πρὸς τοὺς Τούρκους. Δίπλα της εἶναι πεσμένο τὸ σύμβολο τῆς σημαίας τῶν Τούρκων τὸ μισοφέγγαρο ποὺ γυαλίζει. Ἡ ἄλλη μάνα ἔχει ἀκουμπήσει τὴν πλάτη της ἐπάνω στὸ ξύλινο πλέγμα τοῦ ἀναχώματος. Τὰ μάτια της κλειστά, τὸ πρόσωπό της σκυθρωπὸ ἀλλὰ φωτεινὸ, ὅπως καὶ τὸ ἐλαφρῶς ἀνοιγμένο στήθος της. Τὰ μαλλιά της εἶναι καλυμμένα μὲ λευκὴ μανδήλα ποὺ πέφτει στοὺς ὤμους της καὶ τὴν περιλουζεὶ σὰν φωτοστέφανο. Τὰ χέρια της ἀκουμποῦν στὸ ἔδαφος, ἐνῶ τὸ σῶμα καὶ τὰ πόδια της εἶναι σὲ θέση τοκετοῦ. Στὸ στήθος της ἐπάνω διακρίνεται τὸ κεφάλι ἐνὸς μωροῦ μὲ τὸ βλέμμα του στραμμένο πρὸς τὴν μάνα, ἐνῶ τὸ χεράκι του ὑψώνεται πρὸς τὰ ἐπάνω νὰ ἀγγίξει τὴν μάνα του.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν μανάδων εἶναι παρόμοια καὶ ἐνώνεται σχηματίζοντας ταραγμένες πτυχώσεις. Εἶναι ἡ κοινὴ μοῖρα τῆς αἰώνιας μάνας· ἡ γέννηση τῆς ζωῆς ἀλλὰ καὶ ὁ πόνος, ὅταν βλέπει τὰ γεννήματά της νὰ πεθαίνουν. Ἡ Ἑλληνίδα μάνα εἶναι ζωγραφισμένη σὰν νὰ θέλησε γιὰ λίγο νὰ ξαποστάσει καὶ ἀκούμπησε στὸν φράκτη καὶ τὴν πῆρε ὁ ὕπνος μέσα στὴν κλαγγὴ τῶν ὄπλων καὶ τὴν φρίκη τοῦ πολέμου. Εἶναι φωτεινὴ, τὸ μωρὸ της εἶναι ἡ ἐλπίδα τοῦ ἔθνους. Ἡ στάση της σημαίνει ὅτι θὰ συνεχισθεῖ ἡ γέννηση ἡρώων. Πάνω στὴν γέφυρα ἕνας ἥρωας ποὺ ἔχει πέσει νεκρὸς, τείνει τὰ χέρια του πρὸς τὰ κάτω σὰν νὰ θέλει νὰ τὴν ἀγγίξει. Ἡ ἐλπίδα στηρίζεται στὴν μάνα ποὺ γεννάει τὴν ζωὴ.

Ἡ κατάληψη τοῦ προμαχώνα

Σὲ δεύτερο πλάνο μία ὁμάδα Τούρκων μὲ σαρίκια, κρατώντας ὅπλα καὶ γιαταγάνια περνᾶ τὴν τάφρο καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀνέβει τὶς δυὸ σκάλες. Ἕνας πολεμιστὴς Τούρκος μόλις ἔχει καταφέρει νὰ φθάσει στὸν πρῶτο προμαχῶνα γιὰ νὰ ὑψώσει τὴν κόκκινη σημαία του μὲ τὸ μισοφέγγαρο. Τὰ μπράτσα του εἶναι γυμνά, τὸ

γιλέκο του κατακόκκινο, τὸ ἴδιο τὰ τσουράπια του καὶ τὸ τουρμπάνι στὸ κεφάλι του. Χρειάστηκε πολὺ αἷμα γιὰ νὰ φτάσει ἐδῶ πού ἔφτασε. Πάνω ἀπὸ αὐτόν, ἀρκετὰ ψηλὰ εἰκονίζεται τὸ τεῖχος μὲ τὶς πολεμίστρες του, στὸ βάθος ὁ πύργος. Ὅλα ἔχουν μεγάλες ρωγμές, εἶναι μισογκρεμισμένα ἀπὸ τὴν μανία τῶν κανονιῶν.

Ἡ κατάληψη τῆς πόλης εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς τῶν ἐπιτιθεμένων. Καὶ ἐδῶ ὁ Βρυζάκης χρησιμοποιεῖ τὴν ιστοριογραφία, γιὰ νὰ ἀπεικονίσει τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν θυσία πού χρειάστηκε νὰ κάνουν οἱ ἐπιτιθέμενοι. Τοὺς παρουσιάζει νὰ ἔρχονται κάτω ἀπὸ τὴν γέφυρα ὅπου ἀγωνίζονται οἱ Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι. Προσπαθοῦν νὰ ἀνέβουν μία σκάλα πού ἀκουμπᾷ στὴν σκοτεινὴ τάφρο καὶ φθάνει ψηλὰ στὸν φωτεινὸ προμαχῶνα. Οἱ ἀνερχόμενοι σιγὰ-σιγὰ φωτίζονται ἀπὸ τὸ διάχυτο φῶς τῶν ἐξοδιτῶν.

Ἡ σκάλα εἶναι τὸ σύμβολο τῆς σύνδεσης τοῦ κατωτέρου μὲ τὸ ἀνώτερο, τῆς γῆς μὲ τὸν οὐρανό.

Οἱ ἀναρριχώμενοι Τοῦρκοι, κρατώντας τὰ ἄρματά τους, προσπαθοῦν νὰ ἀνέβουν στὸ πρῶτο ἐπίπεδο τοῦ προμαχῶνα. Ὁ Τοῦρκος πολεμιστής, κρατώντας τὴν σημαία του, μόλις ἔχει ἀκουμπήσει τὸ δεξί του γόνατο. Εἶναι σὰν νὰ σκέπτεται, σὰν νὰ διστάζει, νὰ τρομάζει. Πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του προβάλλει ἐφιαλτικὰ τὸ ρημαγμένο τεῖχος μὲ τὶς πολεμίστρες του, ἔχει ἀκόμη ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ του.

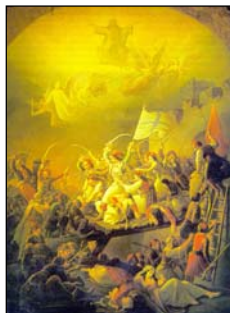
Τὸ Μεσολόγγι ἀκόμη εἶναι ἐλεύθερο καὶ μάχεται, ἔχει ἀκόμη ἀγῶνα καὶ ὁ ἀγῶνας, ὅπως κάθε σκοπός, θέλει θυσία. Τὸ κόκκινο λάβαρο μὲ τὸ χρυσίζον ἔμβλημα τοῦ μισοφέγγαρου βρίσκεται στὸ ἴδιο ὕψος μὲ τὸ λάβαρο τῶν Μεσολογγιτῶν, πού φέρει στὴν κορυφή του τὸν σταυρό. Οἱ δυὸ λαοὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν δική τους πίστη καὶ τὰ δικά τους ἰδανικά. Καὶ ὅλη ἡ παράσταση ἐξελισσεται κάτω ἀπὸ ἓνα τεράστιο τόξο, πού θυμίζει τὸν οὐράνιο θόλο, τὸ σύμπαν ὅπου κατοικεῖ τὸ θεῖο πού εἶναι κοινὸ γιὰ ὅλους.

Ἄν ἀναζητήσουμε κάποιο συμβολισμό στὴν ἡρωϊκὴ Ἔξοδο, θὰ τὸν βροῦμε ἐνδεχομένως σὲ μία διαπίστωση: Κάθε τι μεγάλο, ὅπως ἡ ἐθελοθυσία, δὲν ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο ὑπεροχῆς, ἀλλὰ γνώρισμα τοῦ μέσου, τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου.

Ἄρκει, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς νὰ μπορέσει νὰ συντηρήσει μέσα του ἄσβεστη τὴν φλόγα τῆς ἐλευθερίας.

«Τί εἶδους ἄνθρωποι ἦταν ἐκεῖνοι οἱ ἥρωες; Τί εἶδους ἥρωες ἦταν ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι;...»

(Νικόλαος Κασομούλης, ἀνιστορώντας τὰ γεγονότα 15 χρόνια μετὰ τὴν Ἑξέοδο).

Θεόδωρος Βρυζάκης

Γεννήθηκε στὴν Θήβα τὸ 1814 καὶ πέθανε στὸ Μόναχο τὸ 1878. Γιὰς ἀγωνιστῆ τῆς Ἐπανάστασης, τὸν ὁποῖο κρέμασαν οἱ Τοῦρκοι, πέρασε τὰ νεανικά του χρόνια στὸ ὀρφανοτροφεῖο ποὺ ἴδρυσε ὁ Ἰ. Καποδίστριας τὸ 1828 στὴν Αἴγινα. Ὁ Φ. Θείσιος, ποὺ ἦταν φιλόλογος καὶ δάσκαλος τοῦ Ὁθωνα, ἐπέλεξε τὸν Βρυζάκη γιὰ καλλιτεχνικὲς σπουδὲς στὸ Μόναχο. Οἱ συνθέσεις του ἀποτελοῦν τὴν εἰκαστικὴ μαρτυρία ἱστορικῶν εἰκόνων, ποὺ γίνονται ὅμως δέκτες τῆς εὐαισθησίας του καὶ τῆς συγκινησιακῆς του φόρτισης, γεγονὸς ποὺ τὶς διαχωρίζει ἀπὸ ἀντίστοιχες, ἀφηγηματικὲς σκηνὲς κλασικῆς δομῆς καὶ διαπραγματεύσεως. Ἡ διαφοροποίηση αὐτὴ ἐκφράζεται μὲ τὴν πλούσια ἀπόδοση τῶν ἐνδυμάτων καὶ τοῦ ζεστοῦ χρώματος, καὶ πολλὰς φορὲς μὲ τὸν εὐαίσθητο ψυχισμό τῶν προσώπων, ποὺ συνδέονται περισσότερο μὲ τὸ κίνημα τοῦ Ρομαντισμοῦ παρὰ μὲ τὸν ψυχρὸ Ἀκαδημαϊσμό.

(*) Περιοδ. «Πεμπτουσία», ἀριθ. 20/Ἀπρίλιος -Ἰούλιος 2006, σελ. 34-38. Ἐπιμέλ. ἡμετ.